

Аннотація. В статті розглянуті аспекти цифрової трансформації мирового ринку праці, основні особливості цього процесу. В рамках дослідження були розглянуті можливості, які отримують працівники розвиваючихся країн, в тому числі і України. Аналізуються класифікаційні форми «цифрової зайнятості»: по робочому місцю, графіку роботи і методу найма.

Ключові слова: нові сфери зайнятості, міжнародний ринок праці, діджиталізація.

Abstract. The article considers the aspects of digital transformation of the world labor market, the main features of this process. The study examined the opportunities that workers in developing countries, including Ukraine, receive. Classifications of “digital employment” are analyzed - according to the workplace, work schedule and method of employment.

Key words: new areas of employment, the international labor market, digitalization.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Шваб К. Четвертая промышленная революция. М.: Эксмо, 2016.
2. Industry 4.0: The future of productivity and growth in manufacturing. URL : <http://www.zvw.de/media.media.72e472fb-1698-4a15-8858-344351c8902f.original.pdf>
3. Гордеева А. А., Сандлер Л. Э. Проблема занятости населения и особенности международного рынка труда. *Символ науки*. 2016. № 12–1.
4. Eurofound. *Foundation Seminar Series 2018: The impact of digitalisation on work*. Eurofound, Dublin, 2018.
5. Frey C. B., Osborne M. A. The Future of employment: How susceptible are jobs to computerisation. 2013. URL : http://www.oxfordmartin.ox.ac.uk/downloads/academic/The_Future_of_Employment.pdf
6. MGI. *Disruptive technologies: Advances that will transform life, business, and the global economy*. Tech. Rep., McKinsey Global Institute. 2013. URL : <http://www.mckinsey.com/mgi/overview>
7. Organisation for Economic Co-operation and Development. *Statistical news releases*. URL : <http://www.oecd.org/sti/ICTindicatorsEu>
8. Vilhelmson B., Thulin E. Who and where are the flexible workers? Exploring the current diffusion of telework in Sweden. *New Technology, Work and Employment*. 2016. Vol. 31. N 1. P. 77–96.
9. Туль С. І. Нові форми праці в умовах діджиталізації економіки та світового ринку праці. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 23(2). С. 100–105.

УДК 339.56

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

О. А. Донюк, Н. В. Буркіна

Анотація. У даному дослідженні проаналізовано основні показники зовнішньоекономічної діяльності України за період 2014-2019 р., а саме експорт та імпорт. Зокрема, розглянуто динаміку, тенденції товарної структури основних показників за досліджуваний період. Детально проаналізовано географічну структуру експорту та імпорту та проблематику виявлених закономірностей. Запропоновано заходи для покращення експортно-імпортного стану зовнішньоекономічної діяльності.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, експорт, імпорт, товарна та географічна структура.

Вступ. Зовнішня торгівля відіграє важливу роль в економіці України. Зовнішньоекономічна діяльність являє собою особливу складову економічної діяльності України, в якій задіяна значна кількість суб'єктів, діяльність яких безпосередньо пов'язана із зовнішньою торгівлею, а саме експортом та імпортом товарів.

Дослідження зовнішньоекономічних зв'язків допомагає всебічно охарактеризувати стан економічних відносин з державами світу. Ця інформація широко використовується для аналізу діяльності у сфері зовнішньої торгівлі та інших зовнішньоекономічних зв'язків в умовах переходу до ринку, а також для прийняття рішень, спрямованих на подальший їх розвиток.

Проблеми зовнішньої торгівлі зазвичай привертають увагу провідних науковців та аналітиків. Зокрема, основні чинники, що впливають на розвиток зовнішньої торгівлі, питання динаміки зовнішньої торгівлі в умовах трансформації зовнішніх та внутрішніх чинників проаналізовані в роботах Козака Ю. Х., Горбенка Ю. В., Рахмана М. С. та багатьох інших вчених.

Для аналізу сучасного стану зовнішньоекономічної діяльності необхідно детально оцінити основні тенденції, структуру та динаміку основних показників зовнішньої торгівлі України.

Викладення основного матеріалу. На сучасному етапі міжнародна торгівля відіграє велику роль у розвитку економіки держави та виступає одним з головних напрямків розвитку багатьох сучасних держав, джерелом товарів, виробництво яких неможливо всередині країни, а також доходів від експортно-імпортних операцій. Вона надає країнам можливість розширювати свої можливості виробництва та споживання, посилити конкуренцію, отримувати продукти, які необхідні споживачам, а також реалізовувати надлишок, який не поглинається внутрішнім ринком. Для багатьох держав, де з певних причин відсутні виробничі процеси, зовнішньоекономічна діяльність - єдиний спосіб забезпечення себе необхідними товарами [1].

Зовнішня торгівля, тобто міжнародний обмін товарами і послугами, відноситься до числа найбільш давніх форм міжнародних економічних відносин. Зовнішня торгівля - це торгівля між країнами, що включає експорт та імпорт товарів і послуг. Під експортом розуміють товари та послуги, які виробляють в одній країні, а реалізуються поза її межами. Зазвичай до експортних товарів відносять ті товари, внутрішні ціни яких нижчі, ніж ціни на світовому ринку. Під імпортом розуміють товари та послуги, які вироблені поза межами даної країни, але ввезені і споживаються в ній [2].

Досліджуючи показники зовнішньої торгівлі за період 2014–2019 рр., можна сказати, що протягом періоду 2014–2016 р. наявна тенденція до зниження. Проте протягом 2016–2019 рр. прослідковується невисоке збільшення експорту та стрімке нарощення імпорту товарів, що несе за собою щорічне збільшення сальдо та має негативний характер для економіки країни. Зокрема, експорт товарів з України у 2019 р. становив 50060,3 млн. дол., що на 2725,3 млн. долл. більше, ніж у 2018 р. (5,8 %) та на 3841,4 млн дол. менше, ніж у 2014 р. (-7,1 %). Імпорт збільшився на 3596 млн. доларів порівняно з 2018 р. (6,3%) та з 2014 р., а саме на 6354,9 млн долл., що становить приблизно 11,7%. Сальдо у 2019 р. становило -10723,3 млн дол., коли тільки у 2015 р. воно було додатнім та дорівнювало 527 млн дол (рис. 1).

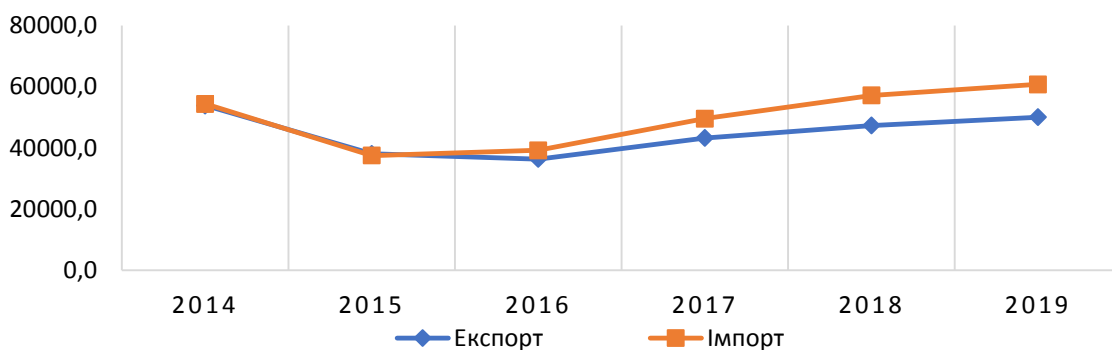

Рис. 1. Динаміка показників експорту та імпорту України за період 2014–2019 р., побудовано автором за джерелом [3]

Для всебічного аналізу зовнішньоекономічних показників важливим є дослідження товарної та географічної структури експорту та імпорту України.

Проаналізувавши товарну структуру експортної діяльності України, слід зазначити, що у 2019 р. на основні вивезені товари припадає 83,7 % від всієї кількості експорту країни. До них слід віднести: продукти рослинного походження (25,8 %), недорогоцінні метали та вироби з них (20,5 %), мінеральні продукти (9,7 %), жири та олії тваринного або рослинного походження (9,5 %) машини, обладнання та механізми (8,9 %), готові харчові продукти (6,7 %) та продукти тваринного походження (2,6 %). Варто зазначити, що основу експорту займала сільськогосподарська продукція, яка має щорічну тенденцію до підвищення. Також, порівнюючи з 2014 р. важко не помітити суттєве зменшення показників мінеральних продуктів (на 20,3 %) та продукції хімічної промисловості (36,8 %), недорогоцінних металів та виробів з них (на 32,6 %), що свідчить про значне падіння обсягу промислового виробництва у зв'язку з воєнними діями та захопленням українських територій (рис. 2).

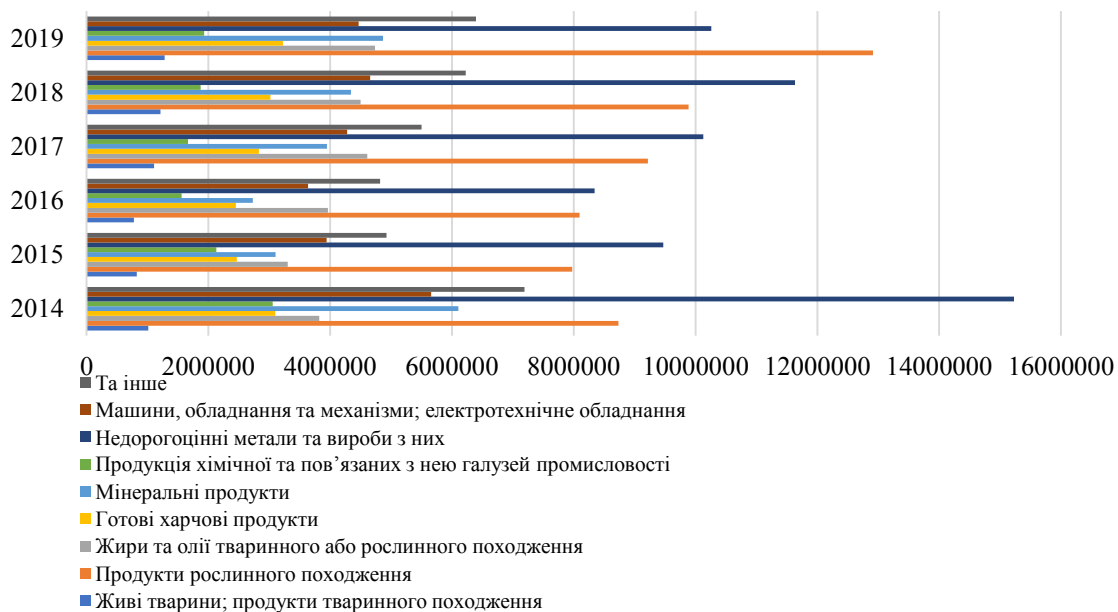

Рис. 2. Товарна структура експорту України за період 2014–2019 рр., побудовано автором за джерелом [3]

Що стосується товарів імпортової продукції важливо відмітити, що у 2019 р. на основні них припадає 85,8 % від загальної кількості імпорту. Найбільшу питому вагу ввезених товарів мають: машини, обладнання та механізми (21,9%) та мінеральні продукти (21,4%). Досить вагомою є частка продукції хімічної і пов'язаних з нею галузей промисловості (12,3%), та різні промислові товари (10,1%). Водночас, невеликою є вага недорогоцінних металів та виробів з них (6%), полімерних матеріалів, пластмас та виробів з них (5,9%), готових харчових продуктів (4,3%) та текстильних матеріалів і виробів з них (3,9%). Загалом протягом періоду 2014-2019 р. спостерігалася тенденція до збільшення залежності України від імпорту даних товарів, що є негативним чинником для зовнішньоекономічної діяльності України (рис. 3).

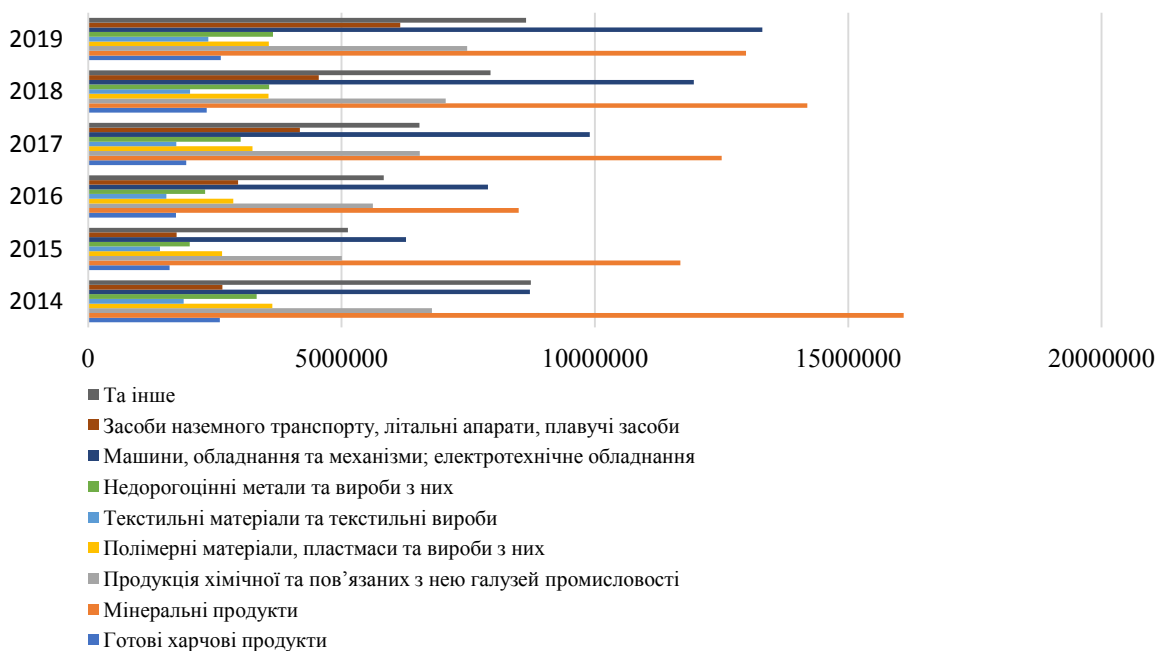

Рис. 3. Товарна структура імпорту України за період 2014–2019 рр., побудовано автором за джерелом [3]

Важливою частиною дослідження є аналіз географічної структури зовнішньоекономічної діяльності країни. Цей показник характеризує ступінь розвитку ЗЕД країни з іншими країнами світу та показує певну залежність від взаємовідносин з нею (рис.4, 5).

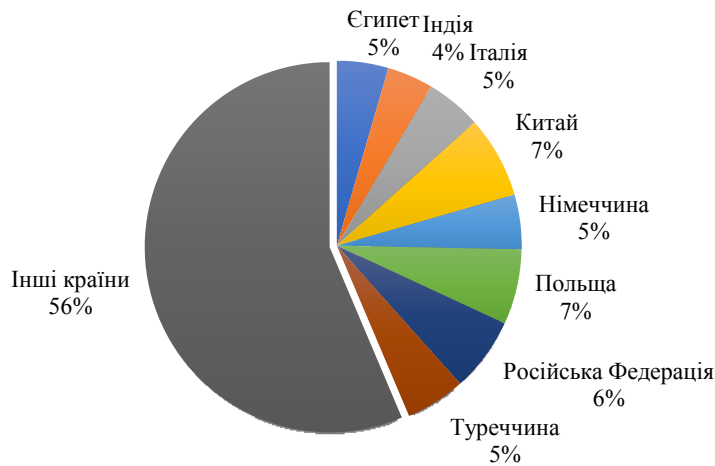

Рис. 4. Географічна структура експорту України у 2019 р., побудовано автором за джерелом [3]

Зовнішньоторговельні операції України здійснювалися з 174 країнами світу. Основним ринками збуту товарів у 2019 р., на які припадає 46 % експорту країни є Китай, Польща (по 7 %), Російська Федерація (6 %), Єгипет, Італія, Німеччина, Туреччина (по 5 %) та Індія (4 %) (рис. 4). Слід відмітити, що на імпорту товарів з основних країн-партнерів припадає 62 % від усієї кількості імпорту, тобто Україна є відносно залежною від даних країн. Найбільшими партнерами-імпортерами у 2019 р. слід вважати Китай (15 %), Росію (12 %), Німеччину (10 %), Польщу (7 %), Білорусь (6 %), США (5 %), Туреччину (4 %), та Італію (3 %) (рис. 5).

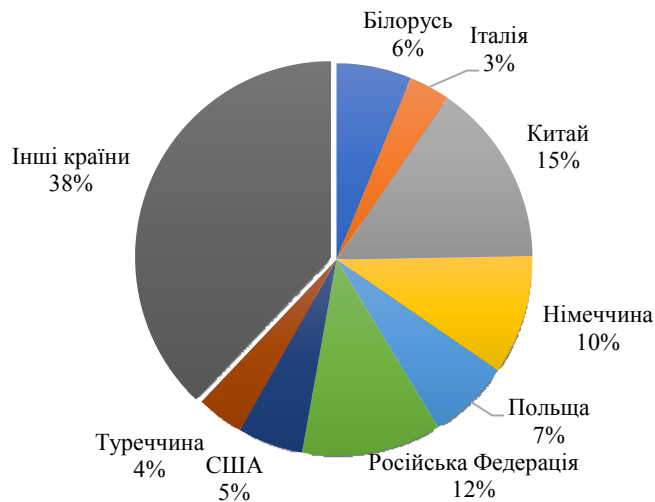

Рис. 5. Географічна структура імпорту України у 2019 р., побудовано автором за джерелом [3]

Отже, проведені дослідження показали, що за аналізований період спостерігається негативна тенденція розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Україні, обсяги експорту країни підвищуються повільніше, ніж імпорту, тому сальдо торговельного балансу має від'ємне значення уже 4 роки підряд. Товарна структура експорту характеризує країну як сільськогосподарську, з низьким рівнем виробництва високотехнологічної продукції, та щорічним підвищенням імпортних потреб. Варто також відмітити важливу роль країн-імпортерів на українському ринку, від яких країна є відносно залежною.

Для покращення стану зовнішньоекономічної діяльності України необхідно впроваджувати політику, орієнтовану на збільшення обсягів товарного експорту шляхом впровадження інноваційних розробок для підвищення якості вітчизняної продукції, яка повинна відповідати світовим нормам та стандартам, що є необхідним для створення достатнього рівня конкурентоспроможності вітчизняних товарів на світових ринках. А також метою повинно бути зменшення обсягів імпортової продукції на українському ринку, принаймні тої, яка має вітчизняні аналоги [4].

Аннотация. В данном исследовании проанализированы основные показатели внешнеэкономической деятельности Украины за период 2014-2019 г., именно экспорт и импорт. В частности, рассмотрена динамика, тенденции товарной структуры основных показателей за исследуемый период. Подробно проанализирована географическая структура экспорта и импорта, также проблематика выявленных закономерностей. Предложены меры по улучшению экспортно-импортного состояния внешнеэкономической деятельности.

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность, экспорт, импорт, товарная и географическая структура.

Abstract. This study analyzes the main indicators of Ukraine's foreign economic activity for the period 2014-2019, namely exports and imports. In particular, the dynamics and trends of commodity structure of the main indicators for the studied period are considered. The geographical structure of exports and imports and the problems of the identified patterns are analyzed in detail. Measures are proposed to improve the export-import status of foreign economic activity.

Key words: foreign economic activity, export, import, commodity and geographical structure.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Kozak Yu. H., Lohvinova N. S., Prytula N. V (2015), *Mizhnarodna torhivlia [International trade]*, Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv-Katovitse-Krakov, Ukraine-Poland
2. Горбенко Ю. В. Розвиток зовнішньоекономічних зв'язків на етапі трансформування економіки України у ринкову. *Розвиток регіонів*. 2011.
3. Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Рахман М. С. Характеристика та аналіз сучасного стану зовнішньоекономічної діяльності України. *Ефективна економіка*. 2018.

УДК 364.442.6

СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМ РОЗВИТКОМ

А. Ю. Зулінська *О. В. Марценюк*

Анотація. У статті досліджуються сучасні підходи до визначення концепції людського розвитку та тенденції розвитку людського потенціалу, обґрунтовано необхідність інвестицій в людський капітал. Визначено основні чинники, що впливають на людський розвиток, соціальну безпеку та соціально-економічний розвиток країни.

Ключові слова: ІЛР, соціальна безпека, рівень життя населення, тривалість життя, освіта.

Вступ. Соціально-економічний розвиток держави безпосередньо залежить від рівня людського розвитку. Основною метою розвитку постає створення для людей таких умов, в яких вони могли б прожити довге і здорове життя, здобути освіту, мати гідні матеріальні умови. Отже, на сучасному етапі розвитку важливим для суспільства є забезпечити пошук шляхів якісного покращення життєвих умов людини. Основні проблеми людського розвитку висвітлили українські вчені на мікро та макрорівнях: здоров'я, освіта, інвестиції у ці складові, державне фінансування та інші. Але зараз ця проблема досі залишається недостатньо вивченою, тому ця тема є актуальною.

Методологічні питання дослідження людського розвитку, відтворення та використання людських ресурсів розглядають такі провідні українські вчені, як О. Амоша, С. Бандур, Д. Богиня, В. Брич, В. Воронкова, М. Долішній, Т. Заяць, С. Злупко, А. Колот, Е. Лібанова, Н. Лук'янченко, О. Новікова, В. Онікієнко, Л. Семів, Л. Шаульська, Л. Шевченко, Л. Шевчук та ін.